

deszkák, (melyeket a tönkök szélezése alkalmával nyernek) leginkább földmunkáknál, duczolásra használatnak.

Ezen alárendeltebb czél indokolja azt is, hogy a minőség ezeknél nem esik oly szigorú elbírálás alá, mint a többi fűrészárúknál.

A vágott puhafaléczek rendszeren 4—6'00 m. hosszal, $\frac{25}{30}$, $\frac{30}{50}$, $\frac{30}{60}$ stb. keresztmetszettel bírnak.

A községi stb. erdőbirtokokon foganatosítandó erdő- sítések kérdéséhez.

Irta: *Crausz Géza*, m. k. erdőész.

E lapok folyó évi VI. füzetében Binder Béla kollégám a fenti czím alatt széleskörű tapasztalatával alaposan leczáfolta azt az erdősítési módot, vagy ha tetszik expedienst, melyet a IV. füzetben erre vonatkozólag tartozkodó állásponttal s egyelőre is csak kísérletként ajánlani bátor voltam. Nehogy azonban a hallgatás beleegyezésnek vétessék s az ügy érdekében folyólag is; — de végül, hogy helyremagyarázni próbáljam azon általam minden bizonynyal homályosan előadottakat, melyeket említett kollégám félremagyarázni szerencsés volt, a t. olvasók türelmét kérem pár perczre.

Az eredeti ajánlat, ha t. olvasóim még emlékeznek reá, az volt, hogy a szóbanforgó birtokokon teljesítendő erdősítéseknel a közmunkát ne tömegesen foglalkoztassuk, mint az általában szokásban van, hanem minden közmunkakötelesnek, kötelezettsége arányában, osztassunk ki a felerdősitendő területből megfelelő részt, mindenesetre az arányt úgy véve fel, hogy az egész befásítandó terület, vagy területek gazdát kapjanak. Ezen itt már négy éve kipróbált s bevált erdősítési módnak az előnyeit e lapok IV. füzetében már előadtam.

A VI. füzetben megjelent czáfolat különösen négy okból nem tartja ezt a módozatot elfogadhatónak és pedig:

- 1-szor, mert fizikailag kivihetetlen;
- 2-szor, mert az erdősitendő területeket a jogosultság arányában felosztani teljes lehetetlenség;

3-szor, mert az egyes jogosultak, különben inkább mondhatjuk terhelték, mert ily jogosultságból magam sem kérnék valami nagyon sokat, a reájuk eső területen az erdősítést a lehető legrosszabban végzik; végül

4-szer, mert a rossz munkást ezen mód mellett nem lehet felelősségre vonni.

Az első pontra nézve sietek megjegyezni, hogy a felosztási munka, mert egyébről, szerény nézetem szerint, ezen pontnál szó nem lehet, nagyon is könnyen kivihető, bármely rengeteg elfoglaltsága van is az erdőszemélyzetnek. Ezt a felosztást az egyesek között t. i. nem az erdőszemélyzet végzi, s nem is volna rendén, hogy az végezze, mert feltétlenül részrehajlással vádoltatnék örökösen, hanem a községeknél az előjáróság, közbirtokosoknál pedig az erdőgazda, vagy aki szabályzatilag azzal éppen meg van bízva. Az erdőszemélyzetnek itt csak annyi a dolga s ezt mindég maga a kezelő erdőtiszt végzi, hogy az erdősítendő vagy pótlendő területeket az erdőbirtokosnak a *helyszínén* megmutatja s kijelöli, a mit bizonyára akkor is meg kell tennie, ha a fásítás tömeges közmunkával, vagy fizetett napszámosokkal végeztetik; s ha ehhez még a további utasításokat is megadja (terület nagyság, erdősítési időszak, mód, fanem-, csemete-, makkmenyiség stb.) ami különben az illető erdőbirtokosnál felfektetett intézkedési naplóban amugy is mindig előírandó, a többi azután az erdőbirtokosnak a teendője. Mert ugyan a foganatosításnál is ott vagyunk s segítünk, de csak ott a hol lehetünk! S miután a kezelésünkre bizott erdőbirtokok száma nagy, az már fizikai lehetetlenség, hogy valamennyi birtok erdősítéseit személyesen vezessük. Hiszen jó volna, ha az erdőtiszt mindenütt ott lenne, jó volna még sok más is az életben, de ha nincsen! Valójában azért is beszélünk ezen erdősítési módozatokról, hogy oly eljárásban állapodjunk meg a többi szaktársak részéről is törtéendő alapos hozzászólások eredményeként, melynél a fásítások kellő sikere az esetre is lehetőleg biztosíttassék, ha a kezelő erdőtiszt, egyébütty vagy egyéb hivatalos elfoglaltsága következtében azokat személyesen nem is vezetheti.

A területeknek az egyesek közötti felosztását tehát az erdőbirtokos teljesíti. Hogy miképen s hogy ez alig kerül fáradsá-

gába, azt már multkor érintettem. S miután egy erdőbirtokos a saját birtokán ezen csekély teendőt igen könnyen s mint itt tapasztaltam több oknál fogva nagy előszeretettel is végzi, nem állhat az, hogy ez a munka fizikailag kivihetetlen lenne.

2. Az erdősitendő területeket a jogosultság arányában felosztani teljes lehetetlenség.

Hát én már most arra volnék kíváncsi, hogy ha ennél a munkafelosztási módnál, a melynél már bizonyos felosztás mégis csak van, a munkajogosultság, vagy mondjunk inkább munkaterheltség nem arányos a tényleges állapottal és kívánalmakkal, vajjon miként képzelhető el nagyobb arányosság a tömeges közmunkánál, mely csakis idővel, de eredménynyel nem számol, mely csak azután indul, hogy X. Y. köteles ez évben $11\frac{1}{2}$ nap közmunkát teljesíteni, de hogy X. Y. $11\frac{1}{2}$ napot a szó teljes értelmében a községtől is s magától is *ellopott*, míg ennek ellenében A. B. C. stb. társa azt pótolta, azzal nem törődik, mely egyik háztól, vagy családtól, ugyanegy értékben, a család legmunkabiróbb férfi tagját meneszti ki, míg a másik ház ezzel szemben egy pólyából alig kimászott babát, vagy már három lábon bandukoló tehetetlen nénit állit ki, mely megengedi azt, hogy az egyik 8-kor, másik 9-kor, harmadik 10-kor lép a munkába, mely megengedi, de sőt követeli azt, hogy az egyik akkor teljesíti a közmunkát, midőn ép semmi egyéb dolga nincsen, holott ezzel szemben a másiknak sürgős s részére életkérdéses saját teendőjét kell félbe hagynia, hogy jelen lehessen, mely végül mindent megenged, mi aránytalan és jogosulatlan, de semmit sem, a mi arányos és jogosult.

Ezzel szemben mégis csak könnyebben elképzelhető a felosztási mód sokkal igazságosabb volta, melynél mindenki jogosultsága arányában, ha nem is paraszthajszál pontosságig, a miről szó sem ez esetben, de még kevésbbé a tömeges közmunkánál lehet, kap egy darab területet kizárólag, azt úgy, akkor s azzal munkálja, a hogy, a mikor s a kivel akarja, csak jó és időre készen legyen. Hiszen nincsen is arról szó, hogy pl. a kezelőtiszt trigonometrice mérjen ki A-nak $514\cdot32$ □ ölet, B-nek $698\cdot16$ □ ölet, C-nek $764\cdot61$ □ ölet és D-nek $422\cdot91$ □ ölet, hanem ha az illető bíró az esküdttel s a községi erdőszolgálával közönséges lépé-

sekben kimér A-nak 540 ölet, B-nek 670 ölet, C-nek 730 ölet és D-nek 460 ölet, hát az a kis többlet, vagy keveslet még nem oly égbe kiáltó bűn, az illető észre sem veszi s ha tudná is, azon beneficiumok fejében, melyekhez ezen mód mellett jut, szívesen beletörődik és a mi fő, feltétlenül szívesebben elfogadja, mintha a tömeges közmunkára örökösen hajszolva, saját teendőjét kénytelen elmulasztani s idejét elpocsékolni.

S ha már éppen a közmunkáról beszélünk, hát elsősorban azon kell, hogy kezdjük, miszerint erdei közmunka nem is létezik. Mert a községi törvény, mely ezzel egyedül foglalkozik, a közmunkáról csakis az utaknál emlékezik meg s rendelkezik. Nem állhat meg tehát az sem, hogy: „a közmunka kivetése az 1890. évi I. t.-cz. alapján könnyen eszközölhető.“ A közmunkát erdőben csak az esetben lehet igénybe venni, ha arról a községi képviselő testület községi szabályrendeletet alkot, mely szabályrendelet törvényhatósági jóváhagyást nyervén, törvényerővel bír. Mindenestre mi ezen anomáliát firtatni nem fogjuk, a mennyiben bizony egyéb hián arra is reá vagyunk szorulva és sokszor jól is esik.

3. Igen tisztelt kollégámnak további kifogása, hogy az egyes jogosultak a reájok esett területen az erdősítést a lehető legrosszabbul végzik.

Ez az állítás azt dokumentálja, hogy egész javaslatom kárba veszett. Pedig czikkecskémnek pointje éppen itt van, vagy legalább itt kellene lennie. Azért merészkedtem én a közmunka foganatosítását s keresztülvitelét, vagy teljesítésének szokását, tőlem telhetőleg *a teljes valóságához lehető hűen* vázolni, hogy abból még az is, ki soha fáradságot nem vett ahoz, hogy annak minőségét a természet zöld asztalánál megfigyelje, tisztán láthassa s belőle legalább halvány képet tudjon alkotni, mily elpocsékolását, eltékozlását jelenti az a rendesen drága időnek, anyagnak, munkakedvnek és a munkálatok iránti bizalomnak.

A ki említett s „vidéki levél“ czimen beküldött leírást csak kevés figyelemmel olvassa át, lehetetlen, hogy reá ne jöjjön arra, hogy a leírás tulajdonképpen a kétféleképpen végzett munkálatok közötti jelentékeny különbséget vázolja a tömeges közmunka hátrányára s az egyes előnyére. Ismétlésekbe nem bocsátkozom, hanem csak azt jegyzem meg, a mit pedig már itt többeknek s

igy hivatali főnökömnek is a helyszinén demonstráltam, hogy az általam ajánlott s nálam már négy év óta „divatban“ lévő mód mellett, az eredmények teljesen megfelelőek, sőt kitünőek.

Hogy az egyes lehető legrosszabban dolgozik azért, hogy „minél hamarabb készen legyen,“ arról szó sincsen. Mert az illető nagyon jól tudja, (minden egyesnek az előjáróság által a csemeték kiadása alkalmával külön megmagyarázzák), hogy az esetleg szükséges pótlást, vagy teljesen újra erdősítést neki kell ismét elvégeznie. S ha ezt talán nem tenné meg, az előjáróság az ő költségére rendes fizetett munkásokkal végezteti el. Ez azt hiszem, hogy „teljesen elegendő felelősségre vonás“, mihez már az előjáróságnak joga van, ha már egyáltalán a közmunkát érvényesíti. Hogy az erdőtörvény és az 1898. évi XIX. t.-cz.-ben erre vonatkozólag szakaszt hiába keresünk, hát az bizony könnyen megérthető, a mennyiben ezen törvények azt már feltételezték, hogy az erdőtiszteknek lesz annyi gyakorlatuk az életben, miszerint mindazt a mire szükségük van, ott keresik, a hol az meg is található.

4. De nincsen is arra szükség, hogy az erdőtörvények arra is szakaszokat tartalmazzanak, hogy egy csemeteültető, már nem is szép, elvirult nénikét miként lehessen felelősségre vonni, ha már többé nem eléggé hajlékony és simulékony dereka miatt az ültetése nem sikerült szegénykének. Hát tömeges közmunka esetén felelősségre vonjuk mi a kirendelt munkásokat?! Hogy s miként jutnánk hozzá s hová vezetne ez? Felelősségre vonatik a birtokos egyedül s legfeljebb az erdőrendészeti büntető határozat nyomán lesz a visszkereseti joga, esetleges hibás személyek, vagy mulasztók ellenében megállapítva s ez is bajosan fog munkásokra vonatkozni.

Hogy pedig a tömeges közmunkát tisztelt kollégám azért szereti jobban, mert ha az egyest, a rosszul teljesített erdősítési munkálatért nem is lehet felelősségre vonni, lehet a birtokosokat összességükben mint erkölcsi testületet, erre vonatkozólag azt hiszem, hogy az előadottak már elegendően felelnek. Azt a végső esetben, ha t. i. még ezen módnál is szükség lenne reá, az egyesek által végzett munkálatnál éppen úgy meg lehet tenni, mert hiszen az sem más mint közmunka, ugyanazon személyek által is végeztetik, csak nem egy kötelező napon, hanem különféle időben.

Az mindenesetre igen helyes kiindulási nézet, hogy a roszul teljesített, a czélnak meg nem felelő erdősítés annyiba vehető, mintha egyáltalán meg sem történt volna s akkor az erdőtörvény alapján a birtokosokat felelősségre lehet vonni. De hogy azután e miatt az olyan is kénytelen jól dolgozni, a ki máskülönben nem tenné, azt már csak azért is bajos elképzelni, mert hát ki fogja azt kideríteni, hogy az illető kicsoda? Hogy a többiek „saját érdekükben“ szemmel tartják az illetőt, az helyes, de nem ám azért, hogy őt szorgalmasan dolgoztatva csak annál inkább feltűnjék az ő semmittevésük, hanem a miatt, hogy nehogy szorgalmatoskodni merészkedjék, mert azután lesz hadd el hadd hazafelé! Lám pedig, ha egyes közmunka van, mily pontosan meg lehet állapítani a hibás személyt!

Igen tisztelt kollégámnak többi soraira is igen szívesen reflektálnék, de félek tőle, hogy már ugyis hozzadalmas vagyok s a kit megunnak, azt bizony mindenki egyszeribe ott hagyja. Ezek után tehát én is tisztelt kollégám szavaival zárom csekély értékű mondókámat, ha ugyan megengedi, hogy: „az előadottakból, ha más talán nem is, az legalább is kitűnik, hogy a községi stb. erdőknél a kezelő erdőtiszt helyzete az erdőgazdaság éppen legfontosabb műveleténél, az erdőfelújításnál a lehető legnehezebb.“

IRODALMI SZEMLE.

A *Cnethocampa pityocampáról*, vagyis a Pinusfélék bucsus-pohókjáról az 1900. évi párisi nemzetközi kiállítás alkalmával a francia földmivelésügyi ministerium kiadásában M. Calas főerdész tollából érdekes közlemény jelent meg, mely ezt a szörványosan nálunk is fellépő rovar, az általa a keleti Pyrenäákban 1887. óta eddig minden évben okozott károsításokat és az ellene alkalmazott irtó- és óvintézkedéseket ismerteti. Minthogy a *Cnethocampa pityocampa* a Pinusfélék egyik legveszedelmesebb ellensége és a kopárok fokozatos beerdősítésével nálunk mindinkább nagyobb tért hódító fekete- és erdeifenyő iránt különös előszeretettel viselkedik, indittatva érzem magamat az érdekes kiadvány tartalmát főbb vonásaiban t. szaktársaimmal közölni.